

Država bi trebala da ide dopisivačima na ruku time, da se izdaju posebne dražke dopisnice, listovni papir, umetniške razglednice raznih krajev in prirodnih krasot znamenitih ljudi, običaja itd., a sve ovo sa natpisom raznih rodoljubnih stihova, pesmica, rečenica mudrih ljudi, poslovica itd. Država bi pripomogla i time, što bi se ovaka pisma slala nefrankirana, a providjena službenim školskim pečatom ili pak frankirana uz popust.

Ovako bi uzgojili prave Jugoslavene, koji bi bolje upoznali i cenili svojo domovinu, a prema tome i požrtvovalni za njo radili. Stvorili bi junake, koji bi znali braniti svojo domovinu prema onoj: »Dencnik mi dlan zasvrbi, jao onom na koga se surva!«

Ja sam ovo predložio na jednoj učiteljski konferenci i predlog je bio jednoglasno primljen. Molim ostale drugove i drugarice, ko ima što ovome da primeti, nek to učini iskreno, a na uhar našoj uzdanici.*

T. Jedrlinč.

*) Jugoslovanske učiteljske liste namoščamo, da ponatisnejo ta članek. Ured.

A. FAKIN:

K besedi o nastavitvah.

Tovariš Lj. Potočnik piše v »Učit. Tov.« št. 23 članek »Beseda o nastavitvah«. V tem članku obravnava smernice, po katerih naj bi se nameščalo učitelstvo. Jaz se popolnoma strinjam s temi smernicami; a z razvrstitvijo istih se pa ne morem strinjati.

Zato sem mnenja, da naj se pri v službi vestnem in točnem ter moralno življenjskem učitelstvu v prvi vrsti upošteva službena starost in še-le v drugi zmožnost ter v tretji družinske razmere in potem dotakratni prošilčev službeni kraj ter eventualno druge okolnosti. Tega mnenja je tudi celo okr. učit. društvo za kočevski okraj, ki je dne 9. aprila 1920 na svojem zborovanju v Vel. Laščah soglasno sprejelo po meni predlagano tostavno resolucijo glasečo se: — V svrhu pooblašanja korupcije in protekcije med učitelstvom samim predlagam okrajnemu šolskemu svetu in višjemu šolskemu svetu v gotovo in dosledno upoštevanje naslednje želje: Pri sestavljanju termo-predlogov in nameščanju učitelstva sploh, naj se okrajni šolski svet kakor tudi višji šolski svet dosledno ravna in sklepa po naslednjih navodilih: Izmed prošilcev imej prednost za nameščanje:

1. po službi najstarejša učna oseba,
2. pri enaki starosti bolj kvalificirana in resnično zmožnejša,
3. pri enaki starosti in pri enaki zmožnosti pa ona, pri kateri govore za nameščanje družinske razmere in eventualne druge okolnosti.

Službena starost je nekaj slučajnega kakor pravi tovariš Potočnik, ampak je povsem nekaj matematično gotovega, s katero more in mora računati vsak tovariš(ica). Tudi njegovo mnenje, da je napredovanje v plači zadostna nagrada za službena leta, je preozkoskrčno in nepravilno. Napredovanje v plači je po mojem mnenju povsem nujna in socialno opravljena naprava, ki skuša nagraditi starejšega tovariša(ico) za njegovo v delu senem preizkušeno — a zato bolj gotovo delo, in zadovoljiti njegovim življenjskim potrebam ki se več ali manj razlikujejo od življenjskih potreb mlajšega tovariša(ice), ter mu v starosti dati moralno oporo, ker se njegovo delo mora tudi v tem pogledu obrestovati. — Starejši tovariši so tudi po večini poročeni in imajo otroke. Tako je z upoštevanjem starosti v mnogih slučajih tudi vprašanje glede šolanja otrok po veliki večini sorošeno.

Ako si torej postavimo načelo, da naj se učitelstvo namešča v prvi vrsti po službeni dobi, se s tem osvobodimo klečoplastva, rešimo pritiskanja raznih kljuk, otresemo domišljije o večji sposobnosti, se iznebimo medsebojne zavisti in morebiti še denuncijantstva lastnega tovariša, se utrdimo v spoštovanju starosti in se lažje rešimo ravnokar naštetih dušnih muk z nezmanjšano energijo posvetimo enino-le šoli.

Siliti s kvalifikacijo v ospredje bi bilo posebno pri sedanjih šolski upravi krivično. Ne dvomim o objektivnosti okrajnih šolskih nadzornikov v kvalificiranju službe učnih oseb; vemo pa vsi, da ima vsak okrajni šolski nadzornik svojo glavo in da le po tej glavi — v zvezi s svojo vestjo — kvalificira učno osebo, in je vsled tega nemogoče, da bi mogel vsak nadzornik (enako) isto delovanje kvalificirati z enakim redom. Tudi je en nadzornik strožji, drugi popustljivejši, eden je mehkejši, drugi trše narave itd. Iz tega je jasno, da

je precejšen del službene kvalifikacije individualen in še celo večkrat tudi krajeven, ker je kvalifikacijo težko osvoboditi vpliva istodobnega nadzornikovega razpoloženja, dnevnega vremena, učnih prostorov, šolske uprave, učil in drugih okolnosti. Učitelj, ki ima vse za učiteljski stan zahtevane usposobljenosti, in ki je v službi vesten, reden in točen ter moralen, ima brez dvoma prednost pred zanikernežem. Slednjega pa doleti ene ali druge vrste zaslužena kazen. — Priznajmo vendar enkrat, da je kvalifikacija tako raztezna in stisljiva, da je ravno ni staviti na prvo mesto pri upoštevanju za nameščanje.

Izvenšolsko delovanje, ki pa mora biti smiselno in smoteno, je pač zelo hvaljevredno in toplo priporočljivo; a biti mora učitelstvu na ljubo dano in svobodno, vsled česar ne sme imeti nikak vpliv na kvalifikacijo učiteljske osebe in tudi ne odločilne besede pri nameščanju.

Po zgoraj razvrščenih smernicah se je vršilo nameščanje učitelstva v sežanskem okraju na Primorskem od 1895. l. dalje, t. j. od kar je postal sedanjí kamniški okrajni šolski nadzornik gosp. Matko Kante, nadzornik za sežanski okraj, pa do italijanske okupacije. G. Matko Kante, ki je zahteval od učitelstva brezpogojno vestnost in točnost v službi, je upeljal in se držal teh smernic, in učitelstvo je bilo s tem brez izjeme zelo zadovoljno; zato pa je vladala med tovariši samimi in nadzornikom najlepša harmonija. Kako bi tudi ne: učitelj-kompetent ni prišel k nadzorniku prošilčev priporočila, ampak prišel je iskat le informacije, če je li za zaproseno mesto kak starejši prošilec od njega. Če se je pa ta slučajno ob tej priliki nadzorniku priporočil, mu je slednji v obraz odgovoril: »Jaz bom za vas in gotovo dobite mesto, ako ne bo starejšega prošilca.« Kako lepe in svobodne so te besede! Zato pa učitelji, ki smo služili v sežanskem okraju, ne bomo nadzornika Kanteta nikoli pozabili. Pomisliti pa moramo tudi na to, da učitelj, ki prihaja k nadzorniku s prošnjo, ima povsem drugi občutek nego oni učitelj, ki prihaja le po informacije. Zato glejmo, da se sami sebe čim bolj vsestransko osvobodimo.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ Učiteljsko društvo za Maribor in bližnje okolice zboruje v sredo, dne 22. junija popoldne ob 17. 5.) uri v deški meščanski šoli. Na dnevnem redu je razum običajnih točk predavanja: »Moderna pedagoška stremjenja« (Šumljak), razgovor o nerazdeljenem popoldnevem pouku (t. r. volitev odposlancev za skupščino v Celju). Drugi dan, četrtek popoldne ob 15. (3.) uri z vlakom izlet na Falo, nazaj do Ruš peš, potem zvečer z vlakom zopet v Maribor.

+ Učiteljsko društvo za mariborski šolski okraj zboruje v četrtek, dne 7. julija t. l. v Mariboru v mali dvorani Narodnega doma točno ob 10. uri s sledečim sporedom:

1. Društvene zadeve.
 2. Poročilo o seji širšega sosveta. Tov. Mar. Godec.)
 3. Ivan Cankar v osnovni šoli. (Tov. Albin Spreitz.)
 4. Predlogi.
- K mnogoštevilni udeležbi vabi
Albin Spreitz, t. č. predsednik.

+ Učiteljsko društvo za celjski okraj zboruje v četrtek, dne 23. junija t. l. v mestni osnovni šoli v Celju s sledečim vzporedom: 1. Zapisnik. 2. Stanovske zadeve. 3. Zadnjič odloženo predavanje tov. Joška Bizjaka: »Matematični zemljepis v osnovni šoli.« 4. Slučajnosti. — Ob 11. uri popelje g. ravnatelj Beno Serajnik zborovalce v celjsko cinkarno, katero bo razkazoval nad. svetnik g. Baebler. Z ozirom na zanimivost tega dne pričakuje polne vdeležbe — odbor.

+ Društvo učiteljev in šolskih prijateljev za okraj ljubljanske okolice zboruje dne 22. junija 1921 ob 3. uri popoldne v l. mestni deški ljudski šoli na Ledini v Ljubljani. Razgovarjali se bomo v dnevnem redu okrajne učiteljske konference in bo o »Dopustnicah« posebej še poročal g. nadučitelj V. Mihelič — in pa o društvenih zadevah.

Na to zborovanje sem povabil gospoda vodjo poverjeništv za uk in bogočastje dr. Fr. Skaberneta, da nam kaj pove, kako mislijo danes vodilni krogi o prosvetnem delu učitelstva — in vabim vse člane našega društva. Popoldne ob 11. uri je odborova seja v Učit. tiskarni. — Janko Žirovnik, t. č. predsednik.

+ Kamniško učiteljsko društvo zboruje v četrtek dne 23. junija 1921 ob 2. uri popoldne v šolskem poslopju v Radomljah.

- Dnevni red:
1. Zapisnik zadnjega zborovanja.
 2. Referat tovariša Ivana Stenovca: Naredba ministrstva prosvete kraljevine SHS ON Br. 374, 19. l. 1920 Beograd in mi, II. del.
 3. Podrobni učni načrt za zemljepis in zgodovino.

4. Volitev delegatov za pokrajinski zbor UJU v Celju.

5. Slučajnosti.
Članstvo naj se zborovanja polnoštevilno udeleži!

+ Belokranjsko učiteljsko društvo zboruje 25. dne junija 1921 ob 12. uri v Metliki.

Dnevni red:

1. Odobrenje zadnjega zapisnika.
2. Kako postopaj učitelj pri zgodovinskem in zemljepisnem pouku — poročla tovariš Franjo Lovšin.
3. Podrobno prosvetno učiteljevo delo med narodom — poročla tovariš B. Račič.
4. Vzgoja veselega otroka — poročla tovariš Fran Tončič.

5. O »Društva za otroško varstvo in mladinsko skrb« — poročla tovariš K. Barle.

6. O »Učiteljskem zdraviliškem domu« — poročla tovariš K. Barle.

7. Volitev delegatov za zborovanje UJU poverjeništv Ljubljana.

8. Društveni blaginik bo pobral polletno članarino, poverjenik Slovenske Šolske Matice udino za l. 1921.

NB. Zaradi važnosti dnevnega reda je vabljeno tudi neorganizirano učitelstvo.

Tovariš(ice), ki želite obedovati (obed ob 11. uri), javite svojo vdeležbo tovarišu Vilku Menarju. — Odbor.

+ Občni zbor kočevskega učiteljskega društva. Lep dan je bil 4. junij t. l. za nas. Narava vsa v zelenju in v cvetju — na nebu zarko sonce — v naših srcih praznično razpoloženje — praznik stanovske samozavesti.

Prijazna Sodražica ni videla tako kmalu toliko učitelstva v svoji sredi. Iz vseh delov okraja nas je bilo 51, ki smo tega dne praznovali zopet lep dan tovarištva, ljubezni in navdušenja za šolo in stan.

Ponosna sta lahko zavedeni tovariši in vrla tovarišica, ki sta bila tega dne pri nas, sram pa naj bo one, ki jim je lastna komoditeta vrhovni aksijom življenja v naših žeh tako od kulturnih centrov preoddaljenih krajev. Nobeden izgovor ne drži in drugi jih imenoma navedem, da izpozna organizacija svoje mrtve člane in članice, ki uživajo sadove našega truda a ne čutijo potrebe priti k nam, dasi niso ravno oddaljeni(-e) od kraja zborovanja.

Vsa čast udeležencem in tudi onim, ki so iz tehničnih razlogov opravičili svojo odsotnost. Imenoma navajam g. Maurinovo Miro in tov. Wigele-ja mlajšega, ki sta se opravičila, opravičene so tudi 3 učiteljice na bolezenskem dopustu.

Zborovanje je posetil g. višji šol. nadzornik dvorni svetnik Gangl Engelbert, naš tovariš po duhu in srcu, prvobornik za naš ugled in povzdigo šolstva. Uverjen naj bo, da cenimo njegov trud in da smo odhajali pomlajeni od zborovanja, na katerem nam je podal toliko lepih navodil za življenje v šoli in zunaj nje.

Po prihodu vrlh Dobropoljcev, katere smo pozdravili prvič v svoji sredi, je pričelo zborovanje z nagovorom predsednika.

V svojem nagovoru pozdravlja tovariš predsednik g. viš. šol. nadzornika ključič mu po prisrčnih izrazih veselja radi njegovega prihoda med nas dobrodošlico v naši sredi. Nismo vajeni, da bi nas upoštevali merodajni faktorji, kraj je res nekaka deveta dežela, polna preteklosti, a to pred darji Ljubljane, zato smo toliko bolj ponosni, da je posljal tudi k nam sonce in nas počastil mož, ki stoji kljub napadom od izvestnih strani kristalno čist — idealen — vzgojitelj in voditelj učitelstva pred nami. A onim, ki jim je stranka vse, ki jim zakriva objektivni pogled v sedanjost in bodočnost strankarska strast, naj pa le nadaljuje svoje herostratsko delo ločitve v privilegirane in manj vredne. Za nas so odpravili, za nas so mrtvi. Preko njih in brez njih k luči, k cilju povzdige šole nad vsakdanjo korupcijo in gnulobo gre naša pot, Kvišku in ne navzdol!

Ravnatko je pozdravil navzoče učitelstvo in to posebno že omenjene vrlh Dobropoljčane, ki so prišli medtem, ko je manjkal izmed bližnjih marsikdo.

Veseleč se napredka društva mu želi rašče in napredka tudi za bližnjo bodočnost.

Sledil je temeljiti referat tovariša Verbiča o nabavljajnih zadrugah in o pomenu teh za nas. Na drastičnih vzgledih nam je pokazal, kako nas izrabljajo razni elementi po deželi.

Buren aplavz, ki je sledil izbornemu predavanju, je bil dokaz, da je tovariš govoril navzočim iz srca v srce. Dal Bog skoro praktičnih vspehov z ustanovitvijo take zadruge tudi za nas. Seveda brez idealizma in zadržanega smisla tudi to ne pojde. Le to dvoje nam jamči za uspeh.

Iz predsednikovega poročila omenjam le najvažnejše:

Omenja predvojnne hiše, ki se nas drže. omenja razpaljeno strankarsko strast, ki zopet uničuje delo idealistov širom lepe domovine. A tudi mi smo tu premnogokrat ljudje z vsemi napakami človeka izpred vojne.

Subjektivni v sodbah, pavšalnih sumničenjih ne moremo še kvišku. A ogromna je tudi tu krivda časopisja, ki se peča z nami izključno s strankarskega stališča. Mi ne rabimo zagovornikov, ki barantajo za poštenost in merijo vse s strankarskega stališča, a za blatilce imamo le prezir. Naše delo ne potrebuje brambe. Le v razkrinkanje najpodejših laži uporabljamo od

časa do časa pero, ne pa za hvalisanje in povzdigovanje samih sebe.

Tudi v seji širšega sosveta 17. maja t. l. so padle težke besede, opravičljive le s stališča politika, nikakor ne s stališča učitelja.

Ustvarjanje državotvornih in državotvornih, rajočih strank in pristašev prepustajmo mirnim srcem demagogom, ki v Beogradu kupčujejo z mišljenjem, s poštenjem, z znojem in krvjo vseh, ki jim Jugoslavija ni puhla fraza. Razburjenim pa ključem:

Sejali ste veter, žanjete vihar. Plijuvali ste blatil ste — a zadeli na odpor in če se vam vrača mlo za drago, recite Nostra culpa, nostra maxima culpa. Ljubezen in prizanesljivost ne rodita sovraštva, prezir in hinavščina pa rodita vražji strup zavisti, maščevanja in koncem trpinj vsi, eden danes, drugi jutri, šola po prpada.

Tudi v našem okraju prekipeva strast, dik-tira ukrepe za šolo strankarstvo. Zapomnilo pa naj si vsi, katerim veljajo te besede:

Učitelstvo ne pusti, da bi bil kdo preganjan radi političnega klki nasprotnega prepričanja, z organizacijo vseh, ki jim stan ni korito v dosego osebnih ugodnosti, prepreč vsak kršitve zakonov. Krivci naj bodo kaznovani objektivno po obstoječih šolskih postavah — prikrivanja in odevanja pregreh ljubljencev s plaščem pozabljenosti ne trpi več — gorjača pa naj zleze v kot tudi pri neljubih osebah.

Dalje omenja položaj v Beogradu in omenja borbo za novi šolski zakon. Poroča o debati glede vzprejema meščanskošolskega učiteljskega društva v UJU izražajoč nado, da bo zadeva urejena na delegacijskem zborovanju v Celju v splošno zadovoljnost in v prospeh UJU.

Priporoča vse naše ustanove vabeč učitelstvo na pristop k tvornici učil, priporoča brezobrestno posojilo učil, konviktn, rezervni sklad organizacije, zdraviliški dom itd.

V poročilu o pokrajinskem občnem zboru Jugoslovanske Matice priporoča pristop k njej vsemu učitelstvu.

Soglasno je sprejet predlog, da bodi vsak učitelj in učiteljica član te obrambne organizacije. Društvo pristopa pa tudi kot član k njej.

Sledil je krasen govor g. nadzornika Gangla, ki nam je s pesniško navdahnemostjo orisal, očrtal naš položaj. Izčrpano je bilo njegovo poročilo o delu za novi šolski zakon in hvaležni smo mu za prelepe besede, ki nam bodo služile kot smernice našemu delovanju. Toleranca, navdušenost, temeljita izobrazba, smoteno delo v šoli in zunaj nje. To je referen njegovih prekrasnih izvajanj. Dal Bog, da bi skoro dosegli ideal šole, ki nima nad seboj današnjih podlih varuhov, ki po krinko demokratizma, ljudske kontrole, in Boga ve se česa skušajo le svoja demagoška načela absolutne nadvlade.

Moderno učitelstvo se ljudstva ne boji, za svoje delo je odgovorno svoji vesti, narodu, domovini, državi. Ne boji se pa v poštenem delu za napredek niti Njega, ki zre v jasni višini na vrvež, v katerem ga tolikokrat po nemarnem imenujejo modernejšarizeli in pisarnari zroč na uboge cestinarje-učitelje.

Sledili sta poročila tajnice in blaginčarke, ki sta bili vzeti z odobravanjem na znanje.

Omenjam iz poročila tajnice, da šteje društvo 65 članov — t. j. 10 več kot lani.

Po blaginjskem poročilu je dobila g. blaginčarka in z njo ves odbor absolutorij, po katerem so se vršile odborovalne volitve in volitve delegatov za Celje.

Izvoljen je dosedanji odbor pomnožen na podlagi novih pravil z dvema članoma in trile namestniki. Odbor je sestavljen zdej takole: Predsednik: Anton Mernič, tajnik Alfonz Završnik, blaginčarka Anica Sedejeva, predsednikov namestnik Mirko Trost, pevovodja Viktor Kovač, odbornik Tomšič-Siška Ana, Wigele Ferd. namestniki: Jakšetova, Jaklič Joško in Perko.

V Celje gredo prostovoljno: Verbič Mihajlo, Fink Konrad, Trošt Janko in Zadnikova Nežka — dva kot delegata, dva namestnika.

Pri slučajnostih je bilo rešeno marsikatero vprašanje, je bila izročena še marsikatera pametna beseda in po ponovni zahvali navzočim za vdeležbo in pazljivost pri zborovanju smo odšli k skupnemu koslju.

Par lepih ur smo preživel skupaj. Izrečeni je bilo nekaj napitnic, izmed katerih omenjam le lepo prisrčno Verbičovo zdravico g. Ganglu in njegov prelepi odgovor. Odhod se je približal le prekmalu.

Razšli smo se z željo, da se snidemo prvo soboto oktobra v Dobropoljah. A tedaj naj nihče ne manjka, kdor nima res važnih vzrokov, a tedaj pero v roke in opravičite odsotnost.

+ Gornegrajsko učiteljsko društvo je napravilo svoj majniški izlet v Smartno ob Dreti dne 18. maja. Glavna točka dnevnega reda je bila hospitacija pri tovarišu Rihardu Papst v Smartnem, ki nam je pokazal, kako poučuje prostoročno risanje po naravi. Zato pa smo se zbrali skoraj vsi učitelji in učiteljice tega okraja v šoli v Smartnem. — Učenci so imeli pred seboj v primerni daljavi razne naravne predmete: krompir, koruzni storž, koren, ptiče, glive, metulje itd. ter risalno orodje: barvne klinčke, akvarelne barve, svinčnike. Risali so urno, dobro in lepo tako, da smo se kar čudili, kako dobro zadevajo ne le oblike ampak tudi barve. Kar pa je treba še posebej omeniti, to je bila snažnost izvedenih risb.